

A TANÚ

– Ő volt az – mondta a tanú.

A bíró odaintette a hosszú tárgyalóasztalhoz

– Írja alá.

Jakab az emelvény széléig ment, aláírta a kitöltött papírlapot, aztán felnézett, és várt.

– Elmehet – mondta a bíró.

A gyanúsított, egy Demeter nevű kicsi fekete ember, ekkor felállt.

– Mondják meg neki – mutatott Jakabra, aki kifelé készülődött a teremből –, mondják meg neki, hogy: igen. Tényleg. Azt üzenem neki, én is láttam őt, amikor ő látott.

Jakabnak vizes lett a tenyere, lecsúszott a kilincsről, amikor kilépett. A hasában valami forró surranást érzett, s kopogó lépteinek zaja elvékonyodott a fülében. A lépcsőfordulónál egy pillanatra megállt, innen lassabban haladt a kijárat felé, míg léptei tanácstalan ácsorgássá csendesedtek. Az előcsarnokból, mintha ragaszkodnék az épülethez, visszanézett a lépcsőre.

Demeter, a gyanúsított közeledett. Két másik férfival volt, és amikor elhaladtak mellette, mélyen megemelték a kalapjukat. Jakab újra érezte azt, amit a tárgyalóterem ajtajában, és utánuk nézett. Utánuk nézett a törvényszék portása is.

– Kik ezek? – kérdezte Jakab.

A portás megvonta a vállát.

– Magának köszöntek. Mindenesetre a maga ismerősei voltak.

Jakab még nézte volna őket a kapuból, de azok hamar eltűntek a szeme elől. Amint a hűvös épületből kilépett, megcsapta az utca déli

melege s érzékenységében valamennyire a látvány is: szülővárosát még nem látta a törvényszék lépcsőiről. A forgalom lágy zshivaja szokatlan zszibongással, mint egy idegen nagyváros teste ölelte körül.

Lement a járdaszigetig, és körülnézett. Nyüzsgött a város. Szép októberi nap volt, kézzelfoghatóak a színek, mint a képeskönyvekben.

Bántotta ez az illetlen ragyogás, magára emlékeztette. Szeretett volna valami hatalmas futással nekiiramodni a városnak, majd csendesen és igénytelenül belekívánkozott a szemközti ház falába: belesimulni a téglák kemény rendjébe, s ott kivárni, amíg elmúlik, kiszivárog belőle minden, ami azt a Demeter nevű embert idézi. Megtapogatta a homlokát. „Olyan ez a dolog, hogy ettől csak ácsorogni lehet az utcákon” – gondolta.

Ugyanaz a ház, amely az imént sima tömörségével vonzotta, a földszinten nagy kirakatokkal kezdődött, az üveg mögül fehér köpenyes borbélyok bámulták a közlekedést. Csendes mozgásukat Jakab a félig üres villamosok ablakain át is látta, amelyek menetrendszerűen beálltak a járdasziget mellé. Aztán maga is felült. Feje fölött megfogott egy lelógó szíjat, arcát karjának eresztve figyelte az ablak alatt elhúzó fényes foltokat s szeméhez közel, kabátján, a szövet apró mintáit. A megállóknál kelleetlenül végigpillantott az embereken is, enyhe bosszankodással a közönyös arc fölött, amit az utas visel, miközben egy ilyen vagonnal végighordozzák a városon. Inkább valamiféle szánakozás volt ez maga felé, mert napjai könnyű unalmában saját közönyös és nyugodt arcának soha egy cseppnyi kegyelet sem jutott, holott ahhoz képest, ahogy most érezte magát, arcának üres-

sége boldoggá tehetné volna. Könnyű, közönyös arca az olcsó napok pazarlása volt.

„Bár ne volna ez az egész” – ennyit gondolt. Testéből nem múlt el a gyengeség, lábaiban érezte, amikor két megállóval később lelépett az utca kövezetére.

Bement a közeli falatozóba, és kért egy fél deci erős italt. Nem ült le, csak odaállt, ahol az italt mérték. A helyiség teljesen üres volt, fehér arcára a nyitott ajtón keresztül bevilágított a napos aszfalt. Amint megitta, odatolta a pohárát, és kért még egy felet.

A sötétnél kiszolgáló pincér új pohárkát vett elő, s miközben kimérte az italt, megkérdezte, hogy van.

– Ismer engem? – kérdezte Jakab. Nem járt ilyen helyekre. Hamar kiitta ezt is, intett, hogy még kér.

A pincér nem mondott semmit, csak elmosolyodott. Új poharat vett elő, abba töltött megint, közben vendége arcát nézte, amint a polcok felé meredt az üvegek közé.

Olyan arca volt, mintha a tenger végtelenségét kémlelné. De Jakab nem hajóra, hanem egy villamosra gondolt, amely egy késő este a végállomáson vesztegelt. Ebben a villamosban találkozott Kulival, akit kevéssel azelőtt egész véletlenül olyasmi közben látott, amit az a sötét utca titkának szánhatott. Kuli akkor azt mondta neki, nem értheti, egészen más értelme van annak, amit látott. Viszont jelenthetné a dolgot, de úgy, hogy helyette, Kuli helyett más szemleírást ad meg, s ha majd erre kérik, valakiben felismeri a tetteket. Ő akkor azt mondta, sejtette, hogy valami más értelme lehet a dolognak. Egy másik este eljött érte Kuli, elmentek és megnéztek egy kivilágított ablakot a felső városban.

Ahogy most minderre visszagondolt, remélte, hogy felélénkítve talán hirtelen érthetővé teszi, és eloszlatja terhét az emlékezetéből. Ehelyett emlékei élénkségükkel csak a maguk igazságát sürgették. Kezében, ahogy babrált, megizzadt a kis italos pohár.

– Másfél deci – mondta a pincér, még mindig mosolyogva, s amikor Jakab elvette a kezét, egymás mellé rendezte a pohárkákat.

Jakab letette az ital árát a pultra, s kilépett az utcára. A múzeum mellett betért a csendesebb fasorba. Lépései valamiféle menetelés ütemét vették fel. Megbántott olaszok indulnak így a filmekben. Egészen a fasor végéig ment. Itt állt a Kuli háza. Betaszította maga előtt a kiskaput, felment a lépcsőkön, és csöngetett. Örült, hogy itt van, ez egy pillanatra feloldotta benne kétségeit, s az átsuhanó érzés nyugalmával várta, hogy beeresszék.

Egy nő nyitott ajtót, azt mondta, Kuli éppen kvarcol, de szólni fog neki, hogy keresik. Kisvártatva visszajött, és bevezette Jakabot egy szobába, hogy ott várja meg.

Jakab leült és várt. A másik szoba felé vezető ajtó nem volt egészen becsukva, kihallatszott a kvarclámpa zümmögése, s a résen át a padlóra kihullott a kékeszöld fény. Megsuhintotta a könnyű, olajos illat, amit a sugarak bontanak a levegőből, várakozását kissé az orvosi rendelők fegyelmére emlékeztetve, s ahogy múltak a percek, az elfogódottságtól kiszáradt a torka, csak a tenyere maradt nedvesen. Az ajtó mellett, övmagasságban, egy madár kalickája lógott üresen. Azt nézte.

Odabenn mozgolódást hallott.

– Mit csinálsz? – szólalt meg egy idő után másik szobából Kuli.

– Ülök – mondta Jakab.

– Hol ülsz?

Jakab körülnézett a szobában.

– Az asztal mellett ülök, háttal az ablaknak.

– Csak tudni akartam, mit csinálsz – magyarázta Kuli. Később megint megszólalt: –

Van valami újság?

Jakab úgy vélte, Kuli sejti, miért jött. Felállt.

– Mit csinálsz? – kérdezte sietve Kuli. –

Mit csináltál?

– Felálltam – mondta Jakab.

– Miért?

– Nem tudom – mondta Jakab félig magának –, talán csak közelebb akartam menni az ajtóhoz.

– Ülj vissza – mondta Kuli. – Mondd, mi az újság?

– Megvárom, amíg kijössz onnan – mondta Jakab. – Nem akarok kiabálni. – Közben a különös magasságba szerelt kalickát nézte, örült volna, ha lett volna benne valami madár.

– Nagyon jól hallom, ha itt benn vagyok – mondta Kuli.

– Voltam azon a tárgyaláson – mondta Jakab. – Arról akarok beszélni.

– Ja – kiáltotta Kuli. – Jó tárgyalás volt?

– Nem tudom. Nem tudom, jó tárgyalás volt-e. Azt akarom tudni, ki volt az az ember – mondta Jakab.

– Melyik?

– Aki miatt odahívtak.

– Hogy érted, hogy ki volt? – Kuli csodálkozott.

– Akarom tudni – mondta Jakab, és felállt.

– Megint felálltál?

– Leülök. Meg kell tudnom, ki volt az. Ha valaha is láttam volna. De nem láttam. Meg akarom tudni, miért kellett azt mondjam, hogy őt láttam.

– Ezért jöttél? – kérdezte Kuli sóhajtva.

– Ezért – mondta Jakab.

– Meg fogod tudni. Mindjárt. Most mit csinálsz?

– Megvárlak itt a székből, amíg kijössz. – Jakab elővette a zsebkendőjét, és beletörölte a tenyerét. – Tudnom kell, ki volt az.

– Persze – mondta Kuli nagyon komolyan. A kvarclámpa zümmögése ellenére Jakab jól értett mindent, amit Kuli mond. Egy kis idő után úgy tűnt, mintha másnak a hangját is hallaná.

– Kivel beszélgetsz? – kérdezte.

– Csak egy barátommal – mondta Kuli. – Meg akar ismerni.

Jakab megint a kalickát nézte, amikor az ajtóban meztelen felsőtesttel, nyakában törülközővel egy férfi jelent meg, és eltakarta. Magas és szőrös volt, de a feje kicsi, mint egy madárnak. Szája fölött vékony kis bajuszt viselt, s keskenyre húzott szemei fölött ugyanúgy hatott két szemöldöke is. Jakab még nem látott ilyen arcot.

A férfi behúzta maga mögött az ajtót, csak egy keskeny nyílást hagyott rajta.

– Ez az? – kérdezte olyan arccal, mint amikor egy csomagot kibontanak.

– Amelyik a székből ül – kiabálta vontatottan Kuli a másik szobából.

A másik közelebb ment Jakabhoz, odahajolt, mintha meg akarná szagolni. Jakab felállt.

– Felállt, Dani?

– Be akar mutatkozni – mondta a másik, akit Daninak szólítottak.

– Mit mind állsz fel? – csodálkozott odabenn Kuli.

– Gyere ki, aztán elmegyek – mondta Jakab, és kelletlenül ránézett a Dani nevű emberre.

– Csak nincs valami baja? – érdeklődött aggódva a másik. – Ha a barátja befejezte, bemehet maga is – mutatott az ajtó felé. – Meg fogja nyugtatni.

– Én azt hiszem – mondta Kuli –, el akar mondani neked valamit. – Aztán hangosabban folytatta: – Mondd el Daninak. A barátom biztos meg fogja érteni.

– Előbb kvarcoljon – vélte a másik. – Nem sietünk. – Csoszogva körüljárta Jakabot. – Csak addig el ne felejtse.

– Micsoda? – kérdezte Jakab.

– Vetközzék le – mondta a Dani nevű. Odament, és lesegítette Jakabról a kabátot. – A nadrágját is le kellene vesse.

– Mi ez? – kérdezte Jakab.

– Mi hogy legyen. Látja, hogy én is le vagyok vetközve.

– Nem bírja magát pucéron – kiabálta ki Kuli. – Nem ad a testére, azért. Az esze. Azzal nem lehet bírni.

– Akkor maradjon rajta a nadrág – mondta Dani. – Mi a foglalkozása?

– Raktárnok – mondta Kuli. – Ő a raktár esze.

– Az más – mondta a Dani nevű. Odafordult, és megcsipkedte a Jakab karját. – Mit eszik, hogy ilyen kövér?

– Mit?

– Azt eszi, amit főznek neki – kiabálta Kuli lassan. – Előbb megeszi, aztán megkérdi, mit is evett. – Úgy beszéltek, mintha betanult szöveget mondanának. Jakab nem tudta, mi történik vele.

– Mi ez? – kérdezte, és ügyetlenül el akart húzódni.

– Haverek vagyunk – mondta a Dani nevű ember mosolyogva, és újra megcsípte a Jakab karját. – Vagy nem vagyunk haverek? Jakab leült.

– Itt megvárom, amíg kijön.

– Nem akarja megmondani, hogy haverek vagyunk, vagy nem – panaszkodott a másik gyermekes hangon.

– Nem vagy elég finom – kiabált Kuli. – Kérd meg, hogy mondja el neked azt a dolgot, amiért idejött, és közben összebarátkoztok.

– Megvárom, amíg kijön – mondta Jakab. – Csak azt akarom tudni, ki volt az az ember a másik helyett. Helyetted.

Kuli leoltotta a kvarclámpát.

– Elég volt. Most már mondd meg neki mondta. – Most már tudja meg ő is.

A Dani nevű ember meghajolt, széttárta a karját:

– Az volt. A tettes – mondta.

– Tudod jól, hogy nem az volt – mondta Jakab.

– De igen – mondta vidáman Kuli. – Aki-ről azt mondtad, hogy láttad, az volt.

– Gyere ki ide – mondta Jakab. – Ne vicceljetek velem.

A másik elfordult.

– Maga tönkretesz. Ezt nem bírom látni – mondta sírós hangon, keserűen.

– Nem mehetek ki – mondta Kuli sajnálkozva.

– Megvárlak. Várni fogok, amíg kijössz.

A másik odament az ajtóhoz.

– Azt mondja, várni fog – mondta.

– Ne várjon – felelte Kuli.

– Ez baj – mondta a Dani nevű Jakabnak, és közelről az arcába nézett, mintha egy gyermekkel beszélne. – Nagy baj. Nem szabad várni.

– Ő nagyon jól tudja – mutatott Jakab az ajtóra.

– Ő – mondta a másik. – Őt honnan ismeri?

– Az óvodából – kiabálta Kuli.

– Ó, azok az óvodai haverek! – sóhajtott Dani. – Ha az lett volna minden. De nem az volt. – Feladta Jakabra a kabátot, a gallérját a kezében tartotta, s így, maga előtt tolva, kíséerte a lépcsőig. Jakab nem kapott lélegzetet, belerúgott a másik lábába, de az eltartotta magától, távol, ki a lépcsők fölé. – Emlékezzék az óvodai haverekre – mondta neki csendesen, és elengedte. Ahogy elesett, arcával előre, bőre megtelt a vakolat apró szemcséivel.

Eltelt egy bizonyos idő, megtörölte az arcát, és végigment a kerítés mellett, ki az utcára. Arcát meglegyintette a levegő. Hidegen, keményen tapadt rá, de jólesett. Szívesen ivott volna valamit. Jó lett volna akár a levegő is, ha hűsen, pórusain keresztül szívhatná magába, valami, ami a fák nedvéből s az ég kékjéből van.

Visszafele a fason szembekerült a lemenő nappal, a sárga lombok az út fölé hajolva halvány árnyékukkal legyezték az arcát.

Melege volt, minden ilyen kis árnyékba szomjasan belemerült.

Lelépett a járdát az aszfalttól elválasztó keskeny fücsíkra, hogy lépteinek zaja ne zavarja. Nesztelenül bandukolt tovább. Egy fa mellett egy üreg sötét nyílása tette figyelmessé, valami madaré lehetett. Tekintetével mélyen belenyúlt, kutatva a tojások titka után, aztán csaló-

dottan beleköpött, s tovább nézelődött a csendes, kihalt utcán, a házakra, kertekre s a lombokon és kéményeken túl a keleti égbolt fáradt kékségére.

Leült egy út menti padra, hogy bevárja, amíg besötétedik. Csak az ablak fényéről tudná felismerni azt a szobát. Bár hűvösödött, kigombolt inggel üldögélt. Fél szemével nem pislogott, mert fájt.

Mikor kigyúltak a lámpák, elindult, a mellékutcákon át, ahogy visszaemlékezett. Meglátta maga előtt a házat, ahol Demeter lakott. A kis kerten keresztül bement az ablak alá. Felállt a térdmagasságban húzódó párkányra, és benézett. Az ablak éppen az álláig ért. Így várt talán hét-nyolc percet, amíg Demeter belépett a szobába.

– Ki az? – kérdezte, amint megpillantotta Jakabot az ablakban. Megállt a szoba közepén.

– Megismer? – kérdezte Jakab. Nagyon halkán beszélt.

Demeter nem mozdult.

– Sötét van – mondta.

– A tanú – mondta Jakab.

Demeter odament és nézte.

– Úgy megbántottak, mint soha – mondta Jakab, és megrázta a fejét.

– Mit akar?

– Rettenetesen megbántott – mondta Jakab. Eresszen be.

– Csepeg magából valami – mondta Demeter. – Maradjon ott.

– Fél? – kérdezte Jakab.

– Be akartam csukni az ablakot. – Demeter megfogta kétoldalt az ablakszárnyakat.

Jakab megkapaszkodott az ablak keretébe, és felhúzta magát, de arcával közel maradt a párkány bádoglepéhez. Lábai kalimpálva lógtak.

– Nagyon megbántott, de el kell mondjak valamit – suttogta. – Nem úgy volt.

– Nem – intette a fejével Demeter. – Az nem lehet.

– Most elmondom. Nyissa jól ki a fülét.

– Le fog esni onnét. Reszket. Reszket és suttog. Mit akar?

– Fázom – mosolyodott el Jakab csillogó homloka alatt. – Egy kicsit fázom, de itt vagyok. Maga nem láthatott. Ezt fogom elmesélni.

– Nem – intett Demeter. – Nem lehet. Szálljon le, mert csepeg ott valami. Bekeni a párkányt.

Jakab erőlködött, de nem tudott teljesen fölkapaszkodni az ablakra.

– Nem magát láttam. Valaki mást. – Lábaival oly lázasan keresgélt a sima falon, mint-ha testét emeletek mélységétől óvna.

– Ha ilyeneket mond – kiáltotta Demeter –, félek. Mit fogja azt a párkányt? Eressze el.

– Fél, de én most várok.

– Rá fogok ütni a kezére.

– Ezt el kell mondjam – mondta Jakab. – Tudnia kell.

– Félek – kiáltotta Demeter. – Mit suttog? Kiáltson.

– Mintha meg akarna halni, úgy beszél – mondta Jakab. – Tudja meg, ki volt.

– Én – mondta Demeter. – Én voltam.

– Hazudik – kiáltotta Jakab.

Abban a pillanatban ujjain megérezte az ablakkeret nyomását, s háttal, ahogy volt, elterült ernyedten a virágok között.

A sötétség lassan kiadta hidegét. Állt a levegő, a nedvesség meggyűlt a leveleken.

Valamivel később ketten bejöttek az udvarra. Amikor a ház sarkához értek, megálltak.

– Ki ez? – kérdezte az egyik. Odament és megnézte. Felemelte félig a földről, aztán visszahengedte. – Összecsínálta magát – mondta.

A másik is közelebb ment.

– Mi van itt magával?

Jakab nem mozdult, de a szeme nyitva volt.

– Várok.

Az, aki az előbb fel akarta emelni, bekopogott az ablakon. Demeter kinyitotta, és kinézett.

– Mit vár ez az ember? Ismeri?

Demeter odanézett, ahol Jakab feküdt, félrehajtotta a fejét, hogy essék rá a szoba fénye.

– Nem – mondta. – Nem ismerem, soha nem láttam.

– Ki kellene vinni – mondta az egyik.

A másik megvonta a vállát.

– Én nem nyúlok hozzá – mondta. – Nem csinál ez így semmit. Nem árt senkinek. Aludjon itt a petúniák között.

– Aludjon itt – mondta Demeter, és becsukta az ablakot.